

Stinas

artiklar 15

INNEHÅLL

3 Talgoxe

4 Båtliv

5 Flygliv

6 Språk i Kanada

7-13 Dalarna

14-16 Historiska personer och händelser i Frankrike

17 Fåglars sång och dans

18-19 Några favorithundraser

20-22 Korp

23 Patronym

24-25

26-29 Akvarell

30 Tasmansk djävul

31 Damm

32 Servett

33 Knyta fluga och slips

34 Muskeltyper

35 Öga, syn, kontaktlinser

Talgoxe

1. Talgoxar kan vara lika smarta som kråkfåglar visar en studie vid Lunds universitet. Forskarna lade frestande mjölmaskar inuti genomskinliga plaströr. 70-80% av talgoxarna lärde sig snabbt att det inte funkade att picka direkt på röret utan att de måste gå runt för att lirka ut masken via öppningen.

2. Talgoxar är skickliga mattjuvar och har utvecklat en förmåga att på ända till 10-15 meters avstånd betrakta och memorera var en annan fågel gömmer mat. Honorna är särskilt skickliga. Det bevisades vid ett försök i Lund där entitor fick gömma mat som talgoxar först bara fick se genom ett fönster. När de släpptes in i rummet mindes de 29% av gömställena.

3. Talgoxen är nyfiken och läraaktig, särskilt när det gäller att hitta mat. Därför sägs den inte vara svår att få

så tam att den äter ur handen.

Har man väl fått den handtam och vant den att få mat regelbundet, kan den komma flygande om man visslar på den.

4. Talgoxar kan attackera och äta andra småfåglar om de är utsultna. Det visar flera rapporter från vintermatningar och även i en liten svensk studie. Men det tycks inte vara svenska "rovtalgoxar" utan ryska, då de flesta som observerats genom åren har varit ringmärkta i Ryssland.

5. Det finns en logisk förklaring till talgoxens namn, som ges i boken Svenska fågelnamn, av Ivar Hortling, från 1944. Det är att fågeln gärna äter talg och oxe betyder att den är glupsk.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: land.se

Båtliv

Båtliv är något som jag förknippar mest med Västkusten.

Men eftersom Härnösand är en kuststad tänkte jag att det kunde passa bra att skriva lite om båtar.

Sjökort är en karta man använder när man kör båt. På sjökortet kan man se var man är och var man ska samt hinder, som t. ex. grund.

Fören är fram på båten

Aktern är bak

Styrbord är den högra sidan av en båt från aktern sett. Styrbordsidan har gröna lanternor (lyspinne som ska vara tända på kvällen). Namnet kommer av att forntida skepp styrdes med en styråra som traditionellt placerades på högersidan, antagligen bottnande i det faktum att de flesta styrmän var högerhänta.

Babord är vänster

Dubbelt halvslag är en enkel men stark knop som främst används för förtöjning av båtar. Nackdelen med denna knop är att den kan gå upp ifall belastningen är ojämn eller växlar riktning, det gäller i synnerhet syntetlinor. Knopen kan även slås runt den fasta parten av linan och kallas då för dubbelt halvslag om egen part. En variant av dubbelt halvslag som sitter säkrare, men i gengäld är mycket svårare att lossa, är constrictorn.

Nautisk mil (förkortat M), även kallad distansminut eller sjömil, är en längdenhet som används internationellt inom sjöfart och luftfart. Det är exakt 1 852 meter. Nauta är tyska och besläktat med vårt svenska njuta.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia

Flygliv

Cockpit är "förarhytten" på ett flygplan. På 1700-talet smög sig ordet in i brittiska flottan och sjömännen började kalla de minsta hytterna under däck för cockpit. Därifrån var steget inte långt till förarhytten i ett flygplan. Brittiska militärpiloter tog till sig uttrycket 1914 och det spred sig sedan till andra språk.

När människan började flyga för hundra år sedan, förknippade britterna ordet cockpit med ett trångt rum. Det var perfekt för att beskriva pilotens hopklämda position i ett plan. Direktöversatt betyder cockpit "tuppgröp", från början det rum där folk trängdes för att se tuppfäktning.

Styrbord är även på flygplanet den högra sidan bakifrån sett. På trafikflyg sitter alltid styrmannen på just styrbords sida i cockpit.

Babord är liksom på båten vänster. På trafikflyg sitter alltid kaptenen, flygplanetns högsta chef, på babords sida i cockpit.

Så om man blir kapten får man lära sig styra planet med vänster hand istället för höger.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: varldenshistoria.se, flygtorget.se

Språk i Kanada

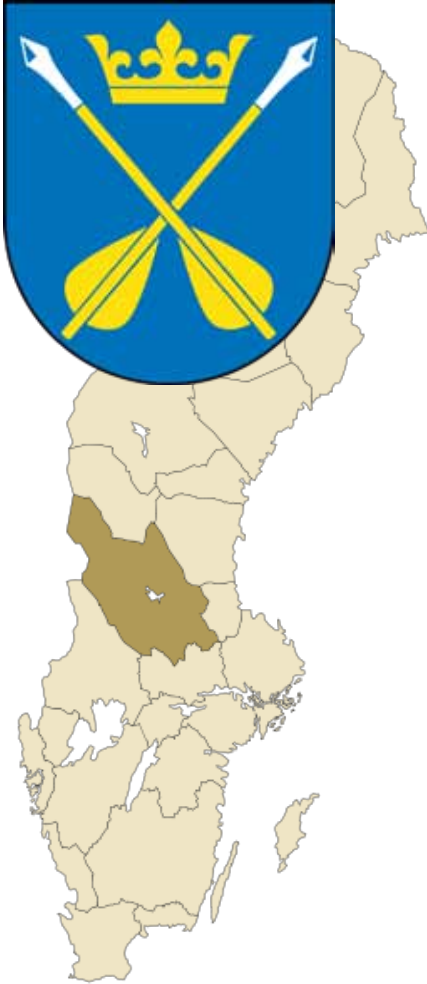
Provins/
Territorium

	Engelska %	Franska %	Off. språk
Ontario Toronto, Ottawa	81,4%	2,5%	Engelska (de facto), franska (de jure)
Quebec Montreal	10,6%	81,8%	Franska
Manitoba Winnipeg	88%	1,8%	Engelska (de facto), franska (de jure)
British Columbia Vancouver	83%	0,5%	Engelska (de facto)
Alberta Edmonton Calgary	89,5%	0,7%	Engelska (de facto)

Dalarna

TEXT: Stina Palm KÄLLA: Wikipedia

Landskap Dalarna
Landsdel Svealand

Län Dalarna, Gävleborg, Jämtland,
Värmland, Örebro
Stift Västerås
Största sjö Siljan

Högsta punkt Storvätteshåga 1204 m.ö.h.

Yta 29 086 km²

Folkmängd: 284 524 (191231)

Befolkningstäthet: 9,78 inv./km²

Hertig Prins Gabriel

Landskapssång *Jag vet ett land långt upp i höga Nord, *Om sommaren sköna

Landskapsblomma Blåkllocka, Ängsklocka

Landskapsdjur

Landskapsfågel Berguv

Dalarna (ålderdomligt: Dala hundare, Dalarne och Dalom, latin: Dalecarlia)

Ett landskap i norra Svealands inland i mellersta Sverige. Det gränsar i norr till Härjedalen och Hälsingland, i öster till Gästrikland, i söder till Västmanland och i väster till Värmland samt Norge.

Invånarna i Dalarna kallas dalkarlar, masar och kullor.

Historia

Det äldsta omnämmandet av Dalarna är från Sverresagan där landskapet kallades för Järnbäraland och beskrevs som ett hedniskt land som lydde under sveakungen 1177.

Området ingick från cirka 1300 i Västmanlands och Dalarnas lagsaga som fanns kvar till 1849.

Landskapet kom i de södra delarna tidigt att bli industrialiserat, och organiserades i ett bergslag.

Landskapet förblev i övrigt ett nybyggarområde, särskilt i områdena utanför Siljan och Dalälven. Finnmarken förblev ett nybyggarområde in på 1800-talet.

På 1500-talet flydde Gustav Vasa till Dalarna undan Kristian II. Se Gustav Vasas öden och äventyr i Dalarna. 1521 stod slaget vid Brunnbäckes färja mellan Kristian II:s och Gustav Vasas trupper, de senare anförda av Peder Svensson från Vibberboda och Olof Bonde från Norrbärke. De svenska styrkorna vann och danskarna jagades ut ur landskapet.

Emigrationen från landskapet var mycket stor under senare delen av 1800-talet; 12 353 personer 1881–1890 och 5 726 personer 1891–1900, men inflyttningen liten.

Dalarnas befolkning var under det tidiga 1900-talet mycket oblandad, över 90% av dem var födda inom länet. Stora olikheter förekom enligt Nordisk familjebok från 1906 i språk och seder mellan de olika bygderna, liksom även i nationaldräkterna.

Hertig av Dalarna är Prins Gabriel, andre son till Prins Carl Philip och Prinsessan Sofia. Detta offentliggjordes den 4 september 2017. Två personer har tidigare innehaft samma titel; Oscar I:s son prins August (1831–1873), och Gustaf VI Adolfs son prins Carl Johan (född 1916; förlorade titeln vid giftermål 1946).

Geografi

Dalarna domineras av sjön Siljan i dess mitt samt av älvarna Västerdalälven och Österdalälven som flyter ihop i Djurås i Gagnefs kommun och bildar Dalälven. Landskapets norra delar domineras av fjäll och den vidsträckt Orsa finnmark. Högsta punkten är Storvätteshågna med sina 1204 m ö h. Den lägsta punkten är där Dalälven rinner ut ur landskapet i sydöst på en höjd av 55 m ö h.

Största sjöarna

Siljan (280 km²), Runn (62,5 km²), Amungen (62,9 km², (delvis i Hälsingland), Orsasjön (53 km²), Väsman (39 km²), Venjanssjön (35,1 km²), Barken (33,5 km²), Ljugaren (23,3 km²), Tisjön (22,9 km²), Skattungens (19,7 km²), Öjen (19,1 km²), Kvien (17,9 km²), Rogsjön (17,8 km²), Storhamrasjön (17,3 km²), Lisjön (13,6 km²), Bäsingen (12,5 km²), Horrmunden (12,5 km²), Hinsens (12 km²), Oresjön (11,9 km²), Balungen (11,7 km²).

Stor-Flaten (11,4 km²), Närsen (9,5 km²), Fågelsjön (8 km²), Råmen (7,8 km²)

Garbergsgranit har fått sitt namn efter Garberget i Mora kommun. Brytning skedde framför allt under 1800-talet.

Garbergsgranit är röd, har vita och svarta strökorn och är nära knuten till de vulkaniska dalaporfyryrna. Den har bildats ur samma magma som dalaporfyryrna, men av sådan magma som inte nådde upp till jordytan, utan svalnade långsammare längre ned i sprickor eller lavaflöden. De har vanligen kristalliserat sig på något större djup än gångbergarterna och därför svalnat långsammare.

Dalasantsten

I nordvästra Dalarna finns den fossilfattiga sandsten som är i folkmun kallad dalasantsten men som numera klassas som Älvdalskvartsit, en fin-kornig, röd, rödbrun eller rödlätt sandsten som är mest känd som byggnadssten, eftersom den är estetiskt tilltalande och de naturliga strukturer som finns i bergarten ger liv till stenen. I Mångsbodarna finns det ett stenbrott där den bryts för detta ändamål. Dalasantsten används även som ballastmaterial i nordvästra Dalarna.

Dalasantsten bildades möjligen i ett forntida havsdelta. Sanden fördes dit av vågorna och bildade avlagringar på havets botten, avlagringar som nu framträder som en vackerstruktur i stenen.

Ordentliga regnskurar föll över området och det var mycket varmt. Järn fördes ut i havet och oxiderades där, och gav stenen dess rödaktiga färg. Besöker man stenbrottet kan

man se hurränderna i stenen går i olika vinklar, vilket möjligen beror på hur havsbotten lutade när stenen bildades. Sandstenen är kvartsrik och uppvisar ofta en vacker strömskiktning.

Böljeslagsmärken, strömlinjer, torksprickor och till och med märken efter regndroppar kan ses i sandstenslagret som har en mäktighet på cirka 800 meter.

Orasantsten

I området omkring Siljan, inom Siljansringen, t. ex. i trakten av Kallmora by i Orsa kommun, finner man den fossilfattiga bergarten kallad orasantsten. Området med orasantsten sträcker sig från Orsa-sjöns norra strand mellan Bäcka och Ore älv, efter Oreälvens västra strand, kring Unåns och Ämäns nedre lopp, går under älven vid Kallmora och där efter i ett stråk mot Mässbacken-Fridshammar.

Orasantsten har använts för slipning och brytning sedan vikingatid och sannolikt tidigare. Den kiselbundna kvartsen lämpar sig bra för slipstenar. Regelbunden brytning har skett åtminstone sedan 1500-talet.

Enligt 1730 års gruvordning för Orsa socken skedde brytning av varje by som eget gruvlag med egen gruva sex veckor före fastan och sex veckor efter skörden. På 1760-talet skedde bearbetning i över 30 gruvor. Gruvlagen hade egna gruvstugor med stall och smedja. Hackning och annan bearbetning skedde därefter inomhus vintertid på gårdarna.

1902 inleddes industriell brytning av byggnadssten av AB Orsa stenhuggeri intill socknens gamla slipstensbrott, och orsasandsten användes bl. a. för Centralposthuset, Stockholm.

Vid denna tid arbetade sommartid 400–500 personer med sandstensbrytning och tillverkades cirka 100 000 brynen per år. Idag sker industriell brytning av orsasandsten för byggnadssten i Malungsgruvan väster om Kallmora av firma Lenners Orsasten. Visst hantverk med huggning av slipstenar bedrivs av Orsa Slipstensgrupp. Orsas kommunvapen visar tre slipstenar av orsasandsten.

Klimat

Med tanke på läget i inlandet och geografien med höga kullar och berg är årsnederbörden hög, cirka 1 100 mm, högst i Dalafjällen. Somrarna är behagligt varma med temperaturer på 20–25 grader. Temperaturer över 30 grader förekommer ett fåtal gånger om sommaren.

Nederbörden är även hög, med cirka 50–70 mm i juli.

Temperaturen avtar även med höjden och sommartid kan den ligga på bara cirka 10–15 plusgrader på över 1 000 meters höjd.

Vintrarna är kalla p.g.a. fjällkedjan vilken förhindrar mild och fuktig atlantluft från väster att ta sig in över landskapet, och medeltemperaturen ligger mellan –7 och –10 grader.

I djupt nedskurna dalgångar i Dalafjällen kan medeltemperaturen vara så låg som –15 grader, medan den

på högre höjd kan vara högre.

T. ex. hade högt belägna Idre fjäll vid ett tillfälle +3 grader samtidigt som lågt belägna Idre–Storbo hade så lite som –28 grader. Temperaturer på –15 till –20 grader är inte ovanliga heller i de södra delarna. Dalarna har den lägsta vintermedeltemperaturen i Svealand och mycket snö.

Indelningar från 1650-talet

Socknar och härad

Socknarna var om inget annat skrivs etablerade 1650

Folkare härad, Avesta till 1907,

By, Folkärna, Grytnäs, Sydöstra Dalarna, Garpenberg, Hedemora, Husby, Säter, Stora Skedvi, Vika, Sundborn, Svärdsjö, Enviken från cirka 1800, Stora Kopparberg, Aspeboda, Stora Tuna, Torsång, Gustafs från 1776, Silvberg

Sydvästra Dalarna

Söderbärke, Malingsbo från 1708, Norrbärke, Ludvika, Grangärde

Västra Dalarna

Nås, Järna, Säfsnäs från 1798, Floda, Äppelbo, Lima, Malung, Transtrand

Mellersta Dalarna

Bjursås, Gagnef, Ål, Leksand, Siljansnäs från 1875, Rättvik, Boda, Ore

Norra Dalarna

Idre, Mora, Orsa, Sollerön från 1775, Särna, Venjan, Vämhus, Älvdalen

Dessutom fanns städerna Avesta stad från 1919, Borlänge stad från 1944, Falu stad från 1642, Hedemora stad från 1446, Ludvika stad från 1919 och Sätters stad från 1642

Län

Landskapet sammanfaller med Dalarnas län (före 1998 Kopparbergs län) med några undantag. Hamra församling (i Orsa finnmark) tillhör Gävleborgs län.

Södra delen av Äppelbo finnmark hör till Värmlands län.

En mindre del i södra Dalarna tillhör sedan 1941 Västmanlands län (Västansfors socken/Fagersta stad). Sedan 1963 ingår ett område kring Malingsbo-Kloten i Lindesbergs kommun (före 1971 Ramsbergs landskommun) i Örebro län.

1971 bildades flera tingsrätter:

Falu, Nedansiljans (senare Leksands), Malungs, Ludvika, Mora och Hedemora domsagor. De hade 2001 slagits samman till Falu tingsrätt och Mora tingsrätt.

Kommuner 1952-1971

Städer (6 st): Avesta, Borlänge, Falun, Hedemora, Ludvika, Säter

Köpingar (3 st): Krylbo, Morastrand, Smedjebacken

Landskommuner (41 st):

Bjursås, Boda, By, Enviken, Floda, Folkärna, Gagnef, Grangårde, Grytnäs, Gustafs, Hedemora, Husby, Idre, Järna, Leksand, Lima, Ludvika, Ma-

lung, Mora, Norrbärke, Näs, Ore, Orsa, Rättvik, Siljansnäs, Sollerön, Stora Kopparberg, Stora Skedvi, Stora Tunna, Sundborn, Svärdsjö, Säfsnäs, Särna, Söderbärke, Transtrand, Venjan, Vika, Vämhus, Äl, Älvdalen, Äppelbo

Kommuner från 1971

Avesta, Borlänge, Falun, Gagnef, Hedemora, Leksand, Ludvika, Malung-Sälen, Mora, Orsa

Rättvik, Smedjebacken, Säter, Vansbro, Älvdalen Ljusdal (mindre del), Filipstad (mindre del), Härjedalens kommun (mindre del)

Ekonomi

I den södra delen av landskapet har stora delar av ekonomin historiskt haft samband med Bergslagen och bruksnäringen. Detta har där bidragit till bygget av en mängd gods och herrgårdar. I den norra halvan av landskapet saknades denna koppling, och man levde mest som småbönder.

Skogen och metallhantering har fortsatt att spela stor roll i landskapet in på modern tid.

Dessutom har tjänstenäringarna vuxit i betydelse, liksom, turismen. Den sistnämnda är främst kopplad till Siljansbygden och fjällområdena i väster (Sälen och Idre).

Tätorter

Avesta, Bengtsheden, Bjursås, Björbo, Blötberget, Boda, Bonäs, Borlänge, Brunnsberg, Bäсна, Dala-Floda, Danholn, Djura, Djurmo, Djurås, Everts-

berg, Falun, Fors, Furudal, Fredriksberg, Färnäs, Gagnef, Garpenberg, Gesunda, Gonäs, Grangärde, Grycksbo, Grängesberg, Gubbo, Gulleråsen, Hagge, Halvarsgårdarna, Hedemora, Horndal, Husby, Håksberg, Idkerberget, Idre, Insjön, Järna, Kyrkberget, Leksand, Lima, Limedsforsen, Linghed, Ludvika, Långshyttan, Malung, Malungsfors, Mockfjärd, Mora, Mora, Sätters kommun Naglarby och Enbacka, Nedre Gärdsjö, Nordanö, Norr Amsberg, Nusnäs, Nyhammar, Nås, Nås bruk, Ornäs. Orsa, Persbo, Repbäcken, Rättvik, Saxdalen, Selja, Sifferbo, Siljansnäs, Skattungbyn, Smedjebacken, Sollerön, Solvarbo, Stora Skedvi, Sundborn, Sunnansjö, Svärdsjö, Söderbärke Sörvik, Sälen, Särna, Säter, Toftbyn, Torsång, Transtrand, Tällberg, Vad, Vansbro, Vattnäs, Vika, Vikarbyn, Vikmanshyttan, Vinäs, Vämhus, Västerby, Västermyckeläng, Yttermalung, Älvdalen, Äppelbo, Öje, Östnor

Vapen och flagga

Landskapet har samma vapen som Dalarnas län, men när vapnet är okränt representerar det landskapet. Skölden innehåller två korsade dalpilar under en krona. Landskapets flagga är en vapenflagga, precis som alla svenska landskapsflaggor, d v s direkt baserad på vapnet. Skölden motsvaras av den kvadratiske flaggduken.

I Bingsjö träffas varje år mängder med spelmän för att umgås och spela folkmusik ihop. Detta är en av Sveriges största spelmansstämor.

Ingmarsspelen är en sommar-teater som varje sommar framförs på Storängets utomhusteatrar i Nås. Det är en dramatisering gjord av Rune Lindström efter första delen av Selma Lagerlöfs roman "Jerusalem", som handlar om 37 nåsbors utvandring till Jerusalem år 1896, en för sin tid enastående händelse. Romanen har även filmatiserats av Bille August under namnet "Jerusalem".

Sport

Vansbrosimningen är en av världens största simtävlingar och arrangeras årligen i Vansbro, andra veckan i juli. Det är en simtävling under flera dagar med bland annat Vansbro Tjejsim, Vansbro Halvsim, Vansbro Kortsim, Lilla Vansbrosimningen för de yngsta och Vansbrosimningen om tre kilometer där de första två kilometerna simmas nedströms i Vanån, medan den sista kilometern simmas uppströms i Västerdalälven. 2010 hade simningen 60-årsjubileum. 11600 simmare deltog i tävlingarna.

Vasaloppet, världens längsta, största och äldsta långlopp på skidor, avgörs första söndagen i mars varje år. Banan sträcker sig från Berga by strax söder om Sälen, till Mora.

Dalarna är även kända för ishockey med lag som Mora IK och Leksands IF samt talanger som Avestasonen Nicklas Lidström och Borlänge-grabben Mattias Ekholm.

Kända personer

Kultur

Dan Andersson, poet
Werner Aspenström, författare
Marit Bergman, popartist
Jussi Björling, operasångare
Johan Borgert, musiker/sångare
Linda Carlsson (artisten Miss Li)
Sven Jerring, radioman
Calle Jularbo, dragospelare
Erik Axel Karlfeldt, författare
Carl Larsson, konstnär
Karin Larsson, konstnär
Stiko Per Larsson, artist och folksångare
August Lindberg, skådespelare och teaterdirektör
Hillevi Martinpelto, hovsångerska
Kalle Moraeus, musiker
Gustaf Norén, tidigare i Mando Diao
Charlie Norman, pianist
Hjort Anders Olsson, spelman
Ernst Rolf, revyartist
Lars Roos, pianist
Björn Skifs, sångare, skådespelare
Georg Stiernhielm, skald, ”den svenska skaldekonstens fader”
Kerstin Thorborg, hovsångerska
Aino Trosell, författare
Johan Olof Wallin, ärkebiskop, skald
Putte Wickman, klarinettist
Lena Willemark, sångerska, riksspelman
Anders Zorn, konstnär
Emma Zorn, konstnär

Sport

Kirsten Belin, stavhoppare
Mattias Ekholm, hockeyspelare
Mattias Ekström, racerförare

Jonas Frögren, ishockeyspelare
Lars Frölander, simmare
Johan Hedberg, hockeymålvakt
Martin Janolhs, ishockeyspelare
Sixten Jernberg, skidåkare
Jenny Kallur, friidrottare
Susanna Kallur, friidrottare

Nils ”Mora-Nisse” Karlsson, skidåkare
Lassi Karonen, roddare
Nicklas Lidström, hockeyspelare
Mats Nilsson, motocrossförare
Jon Olsson, skidåkare (freestyle)
Tony Rickardsson, speedwayförare
Jenny Rissveds, cyklist
Gunde Svan, skidåkare, programledare

Samhälle

Gunnar Myrdal, politiker, national-ekonom
H.S. Nyberg, orientalist, språkvetenskapsman, professor
Johan Stiernhöök, rättsvetenskapsman, ”den svenska lagfarenhetens fader”

Arkitektur, uppfinningar, entreprenörskap etc.

Ferdinand Boberg, arkitekt och ledamot av Konstakademien
Anders Diös, byggmästare
Lars Israel Wahlman, arkitekt
Hans Werthén, f.d. Electroluxchef
Gustaf de Laval, uppfinnare och industriman

Musikgrupper

Larz-Kristerz, Mando Diao, Mimikry,
Orsa Spelmän, Sabaton, Sator,
Sugarplum Fairy, Svenne Rubins

Historiska personer och händelser i Frankrike

Jean Baptiste Bernadotte/Karl XIV Johan (1763–1844)

Kung 1818–44. Valspråk:
Folkets kärlek min belöning

Jean Baptiste Bernadotte föddes 1763 i staden Pau i sydvästra Frankrike. Föräldrarna var Henri Bernadotte och Jeanne Saint Jean.

1806 blev han utnämnd av kejsare Napoleon I till furste och vid riksdagen i Örebro 1810 valdes han till svensk tronföljare.

Som ersättning för det 1809 förlorade Finland drev kronprinsen fram unionen mellan Sverige och Norge, 1814.

Efter Karl XIII:s död 1818 kröntes Karl Johan först i Stockholm och därefter i Trondheim. På sin 81-årsdag 1844 drabbades han av ett slaganfall (stroke); ytterligare komplikationer tillstötte och den 8 mars avled han på Stockholms slott.

Rosendals slott på Djurgården byggdes på 1820-talet åt kung Karl XIV Johan. Ett slott att dra sig tillbaka till och njuta av sommaren.

Marseljäsen (franska: La Marseillaise)

Frankrikes nationalsång. Den skrevs natten mellan den 24 och 25 april 1792 av en officer i revolutionsarmén, Claude Joseph Rouget de Lisle, som ett uttryck av patriotism efter krigsförklaringen mot Österrike den 20 april.

Sången uppfördes offentligt första gången den 29 april, av nationalgardets musikkår på Place d'Armes i Strasbourg. Den blev populär och spred sig till landets södra delar. Till Paris togs den av en bataljon frivilliga från Marseille, som sjöng den under sitt intåg i Paris den 30 juli samma år. Därav kom också dess nya namn.

I oktober arrangerades sången av François-Joseph Gossec för ett sceniskt framträdande, och i december kom den första svenska översättningen. I juli 1795 utropades den av nationalkonventet till fransk nationalsång, men officiellt först 1879.

Bastiljen (franska: La Bastille)

Bastiljen var en fästning som var del i Paris försvarsverk, byggd i slutet av 1300-talet och påbyggd i flera etapper.

Stormningen 14 juli 1789 brukar ses som startskottet till den franska revolutionen. Snart därefter revs fästningen av folket i Paris.

La Bastille Saint-Antoine var ursprungligen avsedd att försvara Saint-Antoineporten in i Paris och började anläggas cirka 1370. Fästningen mätte 66x34 meter och vid de fyra tornen var den 24 meter hög.

Runt Bastiljen fanns en 8 meter djup vallgrav. I senare skeden tillkom ytterligare fyra torn. Samtliga torn namngavs som Tour de Coin (Hörntornet), Tour de la Chapelle (kapelltornet), Tour du Trésor (skatt-/skattkammartornet), Tour de la Comté (grevskaps-tornet), Tour de la Bertaudière, Tour

de la Basinière, Tour du Puits (källornas/brunnarnas torn) och Tour de la Liberté (frihetstornet).

Innanför murarna fanns två borggårdar.

Fästningen blir fängelse

Redan under medeltiden började Bastiljen även att användas som ett fängelse.

Fångarna var aldrig många – under Ludvig XIV:s tid fängslades i medeltal 30 personer om året, de flesta en kort tid. Under Ludvig XVI:s tid var antalet 16 per år och Bastiljens rivning var planerad.

Stormningen

Den 14 juli 1789 stormades Bastiljen och händelsen markerade starten på franska revolutionen. Vissa menar att Bastiljen upptog ett särskilt intresse hos revolutionärerna just p.g.a. dess symbolvärde som orättvisans och det juridiska godtyckets fängelse.

Upptakten till stormningen var dock en helt annan.

Stadens befolkning var sedan flera dagar tillbaka orolig över att de utländska trupper som posterats runt Paris skulle komma att användas för att bekämpa revolutionen. En borgerskapets milis om 40 000-50 000 man hade bildats men saknade vapen. Efter flera försök lyckades man hämta ett mycket stort antal gevär och ett dussin kanoner från les Invalides.

Milisen saknade dock fortfarande. Någon visste dock att det förvarades mycket kulor och krut i Bastiljen.

Guvernören beordrade sina 32 schweiziska soldater och 82 krigsskadade veteraner att öppna eld. En före detta sergeant från schweizergardet placerade de tidigare på dagen överkomna kanonerna framför fästningen och siktade mot dess port och upphöjda vindbrygga. Porten gav vika för kanonssalvan och vid femtiden stormade slutligen folket Bastiljen. Då hade fängelset 7 fångar.

Två dagar senare började Bastiljen förstöras av en privat entreprenör på uppdrag av staden.

Bastiljdagen

På den första årsdagen av stormningen samlades Parisborna för att fira på Bastiljplatsen. Först 90 år senare, 1880, beslutade Nationalförsamlingen att den 14 juli skulle vara en årlig Fête Nationale, nationaldag. Firandet den 14 juli högtidlighåller alltså både stormningen och den försonande moderna franska staten.

Dagens Place de la Bastille På dagens Bastiljplats, nära Louvren vid Seines östra strand, står Julikolonnen, rest 1833-1840 som ett minnesmärke över Julirevolutionen 1830.

Metrostationen Bastille trafikeras av tre linjer, däribland den ursprungliga stamlinjen. I den underjordiska stationen visas också rester av grunden till det gamla fängelset. L'Opéra Bastille är en av Opéra National de Paris två scener.

Det finns alltså starka kopplingar mellan Sverige och Frankrike.

2010, samma år som Kronprinsessparet gifte sig, var kungafamiljen i Pau för att fira ätten Bernadottes 200 år på tronen.

Dessutom råkar vår Kronprinsessa fylla år den 14 juli.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: kungahuset.se, Wikipedia

Fåglars sång och dans

Trandansen vid Hornborgasjön – som alltså är 20 000 tranor som hoppar runt på och vid sjön i början av april – är känd, men även orr- och tjäderspel några veckor senare.

Orren går runt och nästan kacklar som en höna.

Tjädern höjer näbben och ger ifrån sig ”rap-” och kluckljud.

Fåglar över hela världen har sådana här beteenden för sig.

Av två skäl:

För att få en partner intresserad och för att försvara sitt revir.

Under häckningstiden imponerar hanarna med sin komplexa sång, som inte bara tilltalar honor utan också talar om för andra hanar att de ska hålla sig undan.

Men hur skapas ljudet?

Fåglar har ett struphuvud, precis som oss däggdjur, men inga stämband.

På däggdjur uppstår ljud när luft sätter stämbanden i rörelse.

Struphuvudet gör alltså inte ljud.

Läten gör den i stället med en förstoring av luftstrupen, precis där den grenar sig i de två större luftrör som fortsätter ner i lungorna.

Denna del av luftstrupen ligger alltså i brösthålan (där hjärta och lungor finns).

KÄLLA: www.djur.cob.lu.se, Wikipedia

Några favorithundraser

Chihuahuan är en av världens minsta raser och är uppkallad efter den mexikanska delstat den härstammar ifrån. Den finns två olika varianter – lång- och korthårig. Den långhåriga chihuahuan har lång silkig päls, med en framträdande ”lejonman” samt päls på svansen. De är annars helt lika.

Livslängd: 12-20 år

Mankhöjd: 15-23 cm

Vikt: 1,5-3 kg

Andra namn: Chihuahueño

Mopsen kommer från Storbritannien (originalnamnet är pug), men med ett historiskt ursprung i Kina.

Nospartiet liknar den kinesiska shih tzuns, som mopsen är en modern variant av. Mopsen är en liten sällskapshund. I en undersökning 2012-2013 utnämndes den till en av världens 20 populäraste hundraser.

Vikt: ca 6,5-8 kg (ideal)

Livslängd: 12-15 år

Temperament: Foglig, charmig, smart, envis, social, lekfull, tystlåten, uppmärksam

Färger: Svart, beige, silver-beige

Höjd: Hane: 30 cm (Mankhöjd),

Hona: 25 cm (Mankhöjd)

Labrador (retriever) kommer från Storbritannien. Den är uppkallad efter Labradorhalvön i provinsen Québec samt Newfoundland and Labrador, båda i Kanada.

Livslängd: 10-14 år

Smeknamn: Labb, labbe

Vikt: Hane: 29-36 kg, Hona: 25-32 kg

Höjd: Hane: 57-62 cm, Hona: 55-60 cm

Jämmt temperament, intelligent, snäll, rörlig, utåtriktad, tillitsfull, mild

Färger: Svart, chokladbrun, gul (är då inte helt olik golden retriever, men golden är grövre)

Det finns även en underart som heter jaktlabrador. ”Vanlig” labrador är ganska robust, den här ser exakt likadan ut, men är mycket smalare.

Siberian husky är en sk urhundsraser från USA. Den är en nordlig slädhundspets och polarhund. Den är framavlad i Alaska som tävlingshund för draghundssport av hundar importerade från östra Sibirien.

Andra namn: Chukcha, Chuksha, Tjuktji lajka

Livslängd: 12-15 år

Färger: Vit, svart, koppar, svart och vit, grå, silver, brun, röd m. fl.

Korpar

Korp (*Corvus corax*) är en stor, svart kråkfågel. Det finns 8 underarter med liten variation i utseende, men med betydande genetiska skillnader.

Livslängd

Korpar blir i naturen cirka 10-15 år. Den högsta kända åldern för en ringmärkt vild korp är 13 år. Men livslängder på över 40 år har noterats. Unga fåglar lever ofta i mindre flockar, men senare i livet bildar de livslånga par. Varje par försvarar ett revir.

Historia

Korpen har samexisterat med människor i tusentals år, och har i vissa områden varit så framgångsrik att den betraktas som ett skadedjur.

Mat

En del av dess framgång beror på dess allsidiga kost. De äter insekter, spannmål, bär, frukt m.m.

Problemlösare

Det finns observationer av anmärkningsvärda problemlösningar hos denna art, vilket har lett till uppfattningen att den är mycket intelligent.

Under lång tid har den funnits i religion/mytologi (Hugin och Munnin), folklöre, konst och litteratur. I många kulturer, bl. a. i Norden, forntida Irland och Wales, Bhutan och längs Nordamerikas nordvästkust har korpar (liksom amerikansk kråka) setts som själsliga eller andliga väsen eller som gudaväsen.

Den är både landskapsdjur och landskapsfågel i Dalsland.

Utseende

Korpen är en av de två största kråkfågarna, med den afrikanska tjocknäbbade korpen.

En vuxen korp är 54-67 centimeter lång och har ett vingspann på 115-130 centimeter. De vuxna fåglarna väger cirka 0,7-1,6 kilo. Fåglar från kallare områden som Himalaya och Grönland är i allmänhet större med något grövre näbbar, medan de från varmare områden är mindre med proportionellt mindre näbbar. Näbben är mycket kraftig och något böjd. Korpen har en lång, starkt graderad stjärt, mestadels svart regnbågsskimrande fjäderdräkt och mörkbrun regnbågshinna. Halsfjädrarna är långsträckta och nackfjädrarnas baser är blekt brungråa.

Ungfågeln dräkt är likartad, men mattare och ungfågeln regnbågshinna är blågrå.

Förutom genom den större storleken så skiljer sig korpen från andra kråkfåglar genom att ha en större och tyngre näbb och kilformig stjärt.

Läte

Arten har ett utpräglat, djupt, skorrande, dovt lockläte; korrp, som ofta upprepas 3-4 gånger, vilket är diagnostiskt och kan urskiljas från andra kråkfåglar även av en mer ovan fågel-skådare. Deras mycket breda och komplexa lätesrepertoar innehåller ett högt, knackande krack-krack-krack, ett torrt, strävt kraa, ett lågt strävt rasslande och några läten som är näst intill musikaliska.

Liksom andra kråkfåglar kan korpar härma ljud från sin omgivning, däribland mänskligt tal. De har en stor uppsättning läten, som är föremål för ornitologers intresse. Den tyske ornitologen Eberhard Gwinner genomförde viktiga studier i början av 1960-talet, och spelade in och fotograferade sina resultat i stor detalj.

15-30 kategorier av läten har observerats hos denna art, av vilka de flesta används för social interaktion. Bland ropen finns varningsrop, jaktrop och flyktrop. Korpar gör även ljud på andra sätt än med rösten, som visslingar med vingarna och knäppningar med näbben.

Klappning eller klickning har observerats oftare hos honor än hos hanar. Om en medlem av ett par försvinner, härmar den kvarvarande partnern den försvunna partnerns läten för att uppmuntra den att komma tillbaka.

Utbredning

Korpar kan trivas i varierade klimat. Den finns över större delen av norra halvklotet och är den mest spridda av alla kråkfåglar.

Den finns från Arktis och tempererade områden i Nordamerika och Eurasien till öknarna i Nordafrika och till och med på några öar i Stilla havet.

På Brittiska öarna är den vanligare i Skottland, norra England och västra Irland. I Tibet har den observerats på höjder upp till 5000 meter och så högt som 6350 meter på Mount Everest.

Förutom i arktiska områden är de i allmänhet stannfåglar. Ungfåglar kan sprida sig lokalt.

I delar av Europa – som Nederländerna, Belgien och Danmark – har den varit utdöd, men återintroducerats.

Korp i Sverige

Korpen har tidigare varit ovanlig i delar av Sverige. Fram till 1950-talet häckade merparten av dem i Småland, norra Dalarna och inre Norrland.

I många syd- och mellansvenska landskap hade arten utrotats, med några enstaka par utanför Gotlands västkust, i Bohuslän samt vid Vätterns östra strand i Östergötland.

Men under 1970-talet ökade den kraftigt och nu häckar korpen allmänt i hela Sverige.

Patronym

Engelska

Mc Skottland/Irland

McDonald är ett vanligt (troligtvis det vanligaste) skotskt efternamn efter en far, det betyder Donalds son.

Det är alltså egentligen samma namn som Donaldson.

O' Irland

O'Brien betyder Brians ättling/ättling av Brian

Slaviska språk (östeuropa)

På slaviska språk (alltså i östeuropa) används den här typen av namn som mellannamn

... Valeryevna ... är dotter till Valery

... Aleksandrovich ... är son till Aleksandr

Island

På Island är telefonkatalogen katalogiserad efter förnamn, där heter alla killar "...son" och alla tjejer "...dóttir" efter sin fars förnamn, t. ex. Johannesson och Johannesdóttir.

Det här har varit utbrett i Sverige också och förekommer fortfarande, men numera tar man sig namnet, det är inget som sker automatiskt och för de flesta med sonnamn har det ingenting med pappans förnamn att göra.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, familyeducation.com, thoughtco.com

Polen

Betydelse och ursprung av Gronek: yrkesnamn för vindruvs-odlare/-försäljare, från grono 'vindruva'.

Kowalski: Kowalcyk kowal = smed

Mosaik

Mosaik är konst av olikfärgade små bitar (porslin, sten eller glas) som fästs på ett hårt underlag med murbruk, kitt eller cement så att bitarna bildar ett mönster eller en bild. Mosaiker har troligen skapats i alla kända kulturer. De första kända är minst 5000 år gamla.

Ordet mosaik kommer från grekiskan och härrör till de gudinnor som inspirerade konstnärer, filosofer och intellektuella.

Historia

De äldsta mosaikerna är golvmosaiker med abstrakta mönster i olikfärgade kiselstenar. Troligen fyllde de samma funktion som mattor, som är en mycket äldre utsmyckning. De tidigaste konkreta mönsterna utgjordes av växtslingor, fiskar och snäckor, för att sedan övergå till motiv som är verkligt avbildande. En av de äldsta mosaikerna med avbildade motiv är Alexandermosaiken i Pompeji från 100-talet f.Kr, som numera finns på Nationalmuseet i Neapel.

Flera mosaiker från Romarriket finns bevarade.

Konstformen upptogs av de kristna konstnärerna, där den särskilt utvecklades i Ravenna; Venedig var ett centrum för glastillverkning, och de kristna mosaikerna var huvudsakligen tillverkade i glas som glänste.

Bland de vackraste och hantverksmässigt mest skickligt utförda finns i Roms kyrkor.

Kända svenska mosaiker från 1900-talet är Gyllene salen i Stockholms stadshus av Einar Forseth, absiden i Lunds domkyrka av Joakim Skovgaard, samt koret i Kila kyrka nära Nyköping och mosaiken över Linköpings domkyrkas huvudingång av Bengt Olof Kälde.

I modern tid i Sverige pryder mosaiker bl. a. tunnelbanestationer och offentliga byggnader. I Härnösand finns det bl. a. i entrén till Big Boy.

Origami

Jag har tidigare haft en artikel om olika japanska konstformer. Nu tänkte jag fokusera på en.

Oru är vika, kami är papper på japanska. Origami är konsten att vika papper till figurer och saker.

Historia

Konsten kom till Japan från Kina omkring år 600. 1603-1867 ökade tillverkningen av papper i Japan och det blev mer tillgängligt. Då blev origami en hobby för fler. Den äldsta bevarade handboken är Hiden Senbazuru Origami (De tusen origamitransnors hemlighet) från 1797.

Fram till för några decennier sedan fördes origami främst vidare från föräldrar till barn.

Men figurer som kunde hållas i minnet var få och ganska enkla.

Numera hålls årliga evenemang i bl. a. Storbritannien, Japan och USA. De allra bästa artisterna, som designar nya modeller, kan jobba som origamikonstnärer.

Papper

Man brukar använda ett fyrkantigt papper, färgat eller mönstrat på ena eller båda sidorna.

Figurer

En av de mer kända origamifigurerna är tranan.

När jag träffade en grupp kineser på 00-talet vek en av dem ett hjärta av en kinesisk pengasedel.

När jag gick i låg- och mellanstadiet vek man loppor och flygplan.

Franzéngruppen vek praktiska lådor med lock.

Man kan vika en skjorta av en 20-kronorssedel, så att halsen på gäsen blir till en slips.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia

Akvarell

En akvarellmålning är en bild som är målad med akvarellfärg, vattenfärg.

Färg målas på genomskinliga lager på ett tjockt, lätt sugande papper.

Man målar ofta med en tjock pensel som kan hålla mycket vätska och samtidigt kan formas till en mycket fin spets. Mycket smala linjer kan göras med hjälp av tunna spetsiga penslar eller dragstift, som egentligen är till för tuschritning. Gamla tiders stålpenor för bläck duger också.

Teknik

Målaren använder papperets vithet för att ge färgerna högsta lyskraft. Typiskt för akvarellmålning är att man inte målar vitt, utan man lämnar det vita papperet omålat. Vill man måla ljusst använder man bara lite färgpigment i vattenlösningen, då lyser papperets färg lättare igenom.

Akvarellmålning hör, enligt vissa, till de svårare målningsteknikerna. Man måste ha en noggrann plan, antingen med en skiss eller genomtänkt inre bild. Det är svårt att ändra på något redan målat. Papprets yta kan bli förstörd och måla över går inte så bra eftersom färgen är genomskinlig.

Man brukar börja med de ljusaste delarna i motivet och söker sig mot allt mörkare nyanser. Ljusa detaljer mot en mörk bakgrund kan inte läggas till i efterhand.

Vått i vått: Akvarellpapper fuktas exempelvis med en svamp, pensel eller

med sprayflaska. När vattnet har absorberats under några minuter målar man med våt färg. Färgerna blandas när komponenterna är blöta.

Vått på torrt: Man målar på ett torrt akvarellpapper vilket gör att färgerna inte blandas.

Akvarellpapper

Akvarellpapper finns att köpa både arkvis och i block med limmade kanter runt om, så att papperet håller sig slätt när det blir fuktigt av färgen.

Lösa papper kan man fukta igenom ordentligt med rent vatten och tejpa upp på en hård skiva; när papperet torkat bubblar sig pappret mindre när man målar. Det finns i flera olika papper.

Historik

De äldsta kända akvarellmålningarna är egyptiska väggmålningar från århundradena före Kristus.

Det var också vanligt att akvarell användes för färgläggning av både teckningar och grafiska tryck ända fram till 1800-talet.

Färger och effekter

Akvarellmålning bygger, liksom annan målning, på subtraktiv färgblandning. Det man ser på en målning är alltså underlagets färg minus det som filtreras bort av akvarellfärgerna.

Akvarellfärg innehåller fint rivet pigment blandat i en lösning av vatten och bindemedel, numera vanligtvis gummi arabicum, ofta med viss tillsats

av glycerin. Färgen torkar genom vattnets avdunstning och pigmentet binds till underlaget av bindemedlet.

Akvarellfärg finns både i tub och som fasta färgkakor, från hobbykvalitet till konstnärskvalitet. Det finns dessutom akvarellpennor, i princip färgpennor med stift av akvarellfärg som man efter man ritat målar ut färgen på med vatten.

Effekter och tekniker

Lavering: Att måla med färg som är kraftigt utspädd med vatten så att det bildas en tunn hinna med färg när man målar på pappret. Det finns tre olika sätt att lavera, jämn lavering, graderad lavering och graderad lavering med färgbyste.

Saltteknik: Först täcker man stora ytor av hela papperet, eller hela ytan, med färg och låter det halvtorka. Sedan strör man ut några grovsaltkorn, slumpmässigt eller ordnat i något mönster. Saltet suger då upp en del av den halvtorra färgen och det underliggande papperets färg lyser lättare igenom. När målningen torkat helt borstar man bort saltet och resultatet är ett prickmönster.

Att skrapa med målarkniv: Man målar tjockt med färg och väntar några minuter och sedan drar man bort en del av färgen med en målarkniv, pallettkniv eller liknande. Med den här tekniken går det att skapa olika mönster.

Varianter och tillbehör

En tub med vit färg, ”kinesiskt vitt”, finns ofta med i akvarellådan. Den används för att blanda med de andra färgerna, som då täcker bättre. Tubfärgen kan även användas som den är för att täcka över torra misslyckade partier i målningen, eller för att skapa mycket fina linjer.

Man kan även måla akvarell på färgat papper för att uppnå speciella effekter. Målar man på ett täckande sätt med mycket tillsatt täckvitt kallas slutresultatet gouache. En variant är att man först målar något med stora penseldrag i valfria färger och låter det torka helt. Sedan målar man över det hela med en kontrasterande färg och använder salttekniken på det nya skiktet.

Ordet akvarell är en försvenskning av italienska ordet *acquarello*, i sin tur bildat av latinets *aqua*, vatten.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia,

<https://www.hannawendelbo.com/>

Tasmansk djävul

Vetenskapligt namn: *Sarcophilus harrisii*

Typ: Däggdjur

Diet: Köttätare

Ungefärlig livslängd i det vilda:
Upp till 5 år

Storlek: 51-79 centimeter

Vikt: Drygt 4 till knappt 12 kilo

Storlek i förhållande till en 182 centi-
meters man: Knappt upp till knäet

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: National Geographic

Damm

Damm är en övergripande benämning för mycket små fasta partiklar.

Damm kan ha många olika ursprung och bestå av många olika materia.

Det kan t. ex. bestå av pollen, hudpartiklar, textilfibrer, mineraler eller föroreningar.

Från djur och människor

Djurs celler förnyas regelbundet.

När hornlager och hår förnyas faller det gamla av och kan ansamlas som damm. Det samma gäller när människor nöter fibrer från kläder och textilier, som då kan samlas i t. ex. naveln, vilket då brukar kallas navelludd.

I hushållet

Inomhus kan damm samlas till högar som i vardagligt tal kallas för dammråttor och innehåller spår från omgivningen den varit i och kan bland annat innehålla kvalster och bakterier.

Damm lägger sig som ett lager på möbler och föremål inomhus.

Vissa människor kan vara allergiska mot damm. Damm uppstår snabbt om det inte är väldigt dragigt överallt. Man kan tydligt se i ett hushåll var dammtussarna samlas, ofta under sängar eller i särskilda vrår dit draget fört dem.

Stora dammtussar kallas ofta dammråttor, särskilt om de "gömmer sig" under en möbel. Ordet är belagt i svenska språket sedan 1947.

Dammrättor består av hår, ludd, död hud, spindelnät, damm och smuts,

och hålls ihop av bl. a. elektrostatiska krafter. De kan också innehålla dammkvalster eller andra parasiter.

Servett

En servett eller serviett brukar vara fyrkantig och av papper eller linne. Servetter av mjukt papper för engångsbruk kom slutet av 1800-talet. Används till att torka händer och mun i vid måltid samt att skydda kläderna mot spill.

Servetter fanns redan hos romarna. Under medeltiden började man erbjuda matgäster att före måltiden torka händerna på ett handkläde. Under själva måltiden fick man använda neddelen av bordsduken.

Servett började användas på 1400-talet. Man åt då ännu med fingrarna, så servetterna byttes ut flera gånger under måltiden.

Kring mitten av 1500-talet började gästerna få egna servetter. Så småningom började man sätta den under hakan.

På 1800-talet fäste herrarna servetten i västen (som man ju fortfarande gör med en sidenduk till finare tillställningar) och det var först på 1900-talet som det blev vanligt att lägga den i knäet.

Haklappar med knytband, som kan ses som servetter för barn, kom på 1700-talet.

Servettring (liksom servettväska eller servettpåse), som gjorde det möjligt att använda samma servett flera gånger, kom i bruk hos medelklassen på 1800-talet. Finare folk använde bara servetten en gång, arbetare och bönder använde inte servetter.

En servett kan vikas, ”brytas”, för att dekorera en dukning.

Mönster i pappret finns oftast på stadigt hushållspapper. Som används till vardags eller kanske om man känner gästerna väl.

KÄLLA: Wikipedia

Så knyter du flugan

1. Använd en spegel, lägg flugan runt halsen och se till att den högra änden är lite längre än den vänstra.

2. Lägg den högra änden över den vänstra.

3. Den högra änden av flugan ska sedan föras upp genom öglan. Dra sedan åt och låt den andra änden hänga ner till höger.

4. Den nedre änden ska sedan vikas på mitten vid den bredaste punkten.

5. Ta den vikta delen med vänsterhanden och för den in mot halsen.

6. Använd höger hand för den andra änden och lägg den över knuten som du håller med vänster hand.

7. Där den hängande delen är som bredast för du den från vänster till höger och in genom öglan som skapats mellan knuten och bandet runt nacken.

8. Knuten dras åt genom att dra i den vänstra öglans inre halva samtidigt som du drar i den högra öglans yttre halva. Färdig!

Hur man knyter en slips

1. Ställ dig framför spegeln och låt den breda änden hänga ned till höger och den smala till vänster. Låt den senare sluta ungefär vid fjärde skjortknappen.

2. Lägg den breda änden över den smala och dra den under och runt.

3. Dra upp den breda änden bakom knuten i halsen och in i öglan du skapat.

4. Dra åt knuten genom att dra i den breda änden. Justera knuten till slipsen sitter snyggt.

KÄLLA: www.brollopsmagasinet.se, johnhenric.com

Muskeltyper

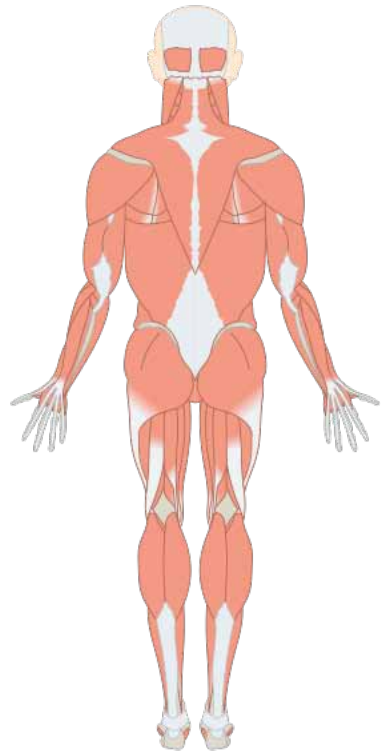
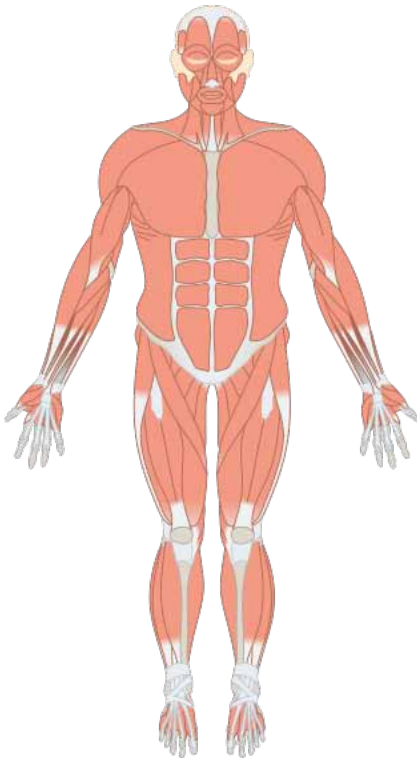
Glatta muskler (från hur de ser ut i mikroskop) finns t. ex. i blodkärlens väggar, luftrören, urinblåsan och mag-tarmkanalen. De kan inte styras av viljan. Glatta muskler är uthålliga men arbetar långsamt.

Tvärstrimmiga musklers bandade struktur kan ses i mikroskop. De kan delas in i två undertyper: hjärtmuskler och skelettmuskler.

Alltså. Glatta muskler finns i alla organ utom hjärtat och är icke viljestyrda.

Tvärstrimmiga, förutom hjärtat, finns på skelettet och är viljestyrda.

KÄLLA: 1177, lu.se, ki.se

Öga och syn

Ett öga kan se väldigt olika ut. Dels beroende på vad för slags varelse det sitter på – en del har till och med upp till 8 ögon. En del är gula, några av dem med avlång pupill, en del är bara svarta. På en del kan färgerna vara olika. Synen hos olika slags varelser varierar också mycket.

Kontaktlinser

Moderna kontaktlinser är mycket mer än bara små glaslinser som sitter på ögonen. De fungerar dock på ungefär samma sätt som vanliga glasögon – som bryter och fokuserar ljuset så att föremål framstår tydligt.

Eftersom linserna fäster vid tårvätskan på ögats yta rör de sig naturligt med ögonrörelserna.

Numera finns även linser som man kan byta ögonfärg med, t. ex. till filminspelningar, kattögon eller lite vilket mönster som helst.

KÄLLA: coopervision.se

Högst upp:
Gammal lins

Längst ner: Ny lins

PAPPER OCH STYGN

